

El-sikring av bigårder mot bjørneangrep

Liv Jorunn Hind og Inger Hansen
Bioforsk Nord Tjøtta
Kontaktperson: liv.jorunn.hind@bioforsk.no

Elektrisk inngjerding kan være et godt tiltak for å sikre bigården mot bjørneangrep. Det norske vandrebirøktet krever gjerder som både er enkle å flytte, samtidig som de er sterke nok for å hindre ødeleggelse av bjørn. Strømgjerdene må imidlertid holde samme standard som de stasjonære gjerdeanleggene som benyttes i sauene i dag, dersom tiltaket skal være berettiget offentlig tilskudd. Spørsmålet er om det er behov for å utarbeide en egen standard for el-sikring av vandrebigårder i Norge.

Bakgrunn

Birøkt er utbredt over hele Norge, også i områder med forekomst av bjørn. Bjørn er den eneste arten som skaper problemer for birøkt. Bjørneskader utgjør foreløpig ikke en altfor stor risiko for birøktere, men omfanget på bjørneskadene har økt betraktelig, spesielt i Hedmark, og det forventes stadig større bjørneskader i fremtiden.

Forebygging av skader på bikuber

Forebygging av rovdyrskader er nødvendig for å dempe konflikter og øke aksepten av rovdyr i norsk fauna. Så langt har de forebyggende tiltakene hovedsakelig vært rettet mot husdyrnæringen og det har vært lite fokus på konflikter mellom birøktere og bjørn.

Elektriske, såkalte "rovdyrssikre" gjerder er et forebyggende tiltak med god tapseforebyggende effekt som anbefales overfor sauene i de verst rovdyrutsatte områdene. Norsk viltskadesenter ved Bioforsk Nord Tjøtta har på oppdrag fra Direktoratet

for naturforvaltning (DN) utarbeidet en egen standard for stasjonære elektriske gjerdeanlegg. Investeringen i gjerdeanlegg som oppfyller kravene til denne standarden kan gis offentlig støtte gjennom ordningen "forebyggende og konfliktdempende tiltak". Også birøktere kan søke midler gjennom denne ordningen.

Vandrebirøkt er spesielt for Norge og innebærer at løsninger som brukes til permanente gjerdeanlegg er mindre anvendbare for bigårder som flyttes flere ganger i løpet av sesongen. Birøktere i Norge har derfor hittil ikke benyttet seg av de kraftige, stasjonære el-gjerdene, men har benyttet ulike former for mobile, elektriske lettgjerdene som er enklere å montere og demontere. Blant annet har man hatt en ordning via Hedmark Birøkterlag hvor elektriske lettgjerdene er lånt ut til medlemmer av birøkterlaget. Imidlertid har man erfart at de mobile lett-gjerdene ikke alltid er sterke nok til å holde

honningsøkende bjørner borte fra bigården. De ulike typene av mobile lettgjerd er ikke berettiget offentlige tilskudd i dag.

Bioforsk Nord Tjøtta har gjennomført et forprosjekt i samarbeid med Norsk institutt for naturforskninga (NINA), for å kartlegge hvorvidt det er et behov for å utvikle en egen strømgjerdestandard for vandrebirøktere i Norge.

Metoder

Innhenting av data er basert på en skriftlig spørreundersøkelse samt telefonintervjuer av birøktere i bjørneutsatte områder på Østlandet.

Hovedpunktene i spørreundersøkelsen var:

- Type gjerdeanlegg
- Mottatte midler
- Effekt og konsekvens av gjerdet
- Andre forebyggende tiltak
- Erfarte bjørneangrep
- Behov for egen strømgjerdestandard for birøkt
- Interesse av å delta i oppfølgingsprosjekt

Resultater fra spørreundersøkelsen

Ingen av våre informanter benyttet stasjonære gjerdeanlegg etter DN sin standard, men drøyt halvparten brukte elektriske lettgjerd. Dette viser at det ikke er en veldig sterk tradisjon med å bruke strømgjerd rundt bigårdene. I følge våre resultater har imidlertid de gjerdene som har blitt benyttet vært relativt effektive - om enn i varierende grad. Et flertall av birøkterne mente det var et behov for å utvikle en egen strømgjerdestandard tilpasset vandrebirøktet, og de ønsket selv å delta i denne utviklingen. Erfaringene folk fra næringa har med gjerdene er viktige å ta med seg. Også den politiske forståelsen av birøkt som en del av norsk næringsliv bør bli bedre. Med økende bjørnebestander må en anta at konflikten opp mot birøktere vil øke i framtida. I tillegg til en ny gjerdestandard vil det derfor være viktig å gi næringa den informasjonen og det handlingsrommet de trenger for å håndtere situasjonen på best mulig måte.

Det viktigste budskapet fra røkterne er at en egen elektrisk gjerdestandard må være kraftigere enn de lettgjerdene som brukes i dag. Problemet med en mye kraftigere gjerdestandard i vandrebirøkt er at gjerdene

blir vanskeligere å flytte. Konklusjonen er at en egen standard for vandrebirøkt må ligge et sted mellom DN's kraftige standard for rovviltsikre strømgjerd og de lette, mobile strømgjerdene som Hedmark Birøkterlag leier ut. Her må det gjøres en avveining mellom arbeidsmengde og effekt.

Konklusjon

Et flertall av våre informanter mente det er et behov for å utvikle en egen strømgjerdestandard for vandrebirøktet i Norge. Dette, samt forslagene til endringer på dagens lettgjerd, gir et godt grunnlag for en videreføring av dette prosjektet. I tillegg har et stort flertall sagt seg villig til å være med på et slikt utviklingsprosjekt.

Litteratur

Hind, L.J., Hansen, I., Brainerd, S. og Smith, M. 2007. El-sikring av bigårder mot bjørneangrep. Evaluering av behov for utforming av egen standard for elektriske gjerd innen vandrebirøkt. Bioforsk Rapport 2(152), 1-17.

Fagredaktør denne utgaven:
FoU-leder Ronald Bjøru, Bioforsk Nord Tjøtta

Ansvarlig redaktør:
Forskningsdirektør Nils Vagstad, Bioforsk

ISBN nummer: 978-82-17-00366-3
ISSN nummer: ISSN 0809-8654

www.bioforsk.no

Bioforsk:

Trygg matproduksjon, rent miljø og økt verdiskapning basert på langsiktig ressursforvaltning

- Lokalisert over hele Norge
- Organisert i sju sentra
- 450 medarbeidere

Bioforsk, Frederik A. Dahlsvei 20, 1432 ÅS
Tlf.: 03 246 / 406 04 100
post@bioforsk.no

Norsk viltskadesenter

Bioforsk Nord Tjøtta

8860 Tjøtta

Tlf.: 92 69 64 17

Faks: 75 04 40 31

e-post: tjotta@bioforsk.no

Kontaktperson: Inger Hansen

www.viltskadesenter.no